# T092 ATĐ 4 (27) Luận A Tỳ Đạt Ma Đại Tỳ Bà Sa Q76-Kiết Uẩn-Luận về Nhập Môn

*Tạng Luận (Linh Sơn Pháp Bảo)*

SOÁ 1545 - LUAÄN A TYØ ÑAÏT MA ÑAÏI TYØ BAØ SA, Quyeån 76

LUAÄN A TYØ ÑAÏT MA ÑAÏI TYØ BAØ SA
QUYEÅN 76

LUAÄN VEÀ THAÄP MOÂN (Phaàn 6)

Laïi coù hai phaùp ñoù laø phaùp coù ñoái-phaùp khoâng ñoái. Hoûi: Vì sao soaïn ra phaàn luaän naøy? Ñaùp: Vì muoán ngaên chaën loaïi töø Boå-ñaëc-giaø-la vaø vì bieåu hieän roõ raøng veà trí thuø thaéng. Vì muoán ngaên chaën loaïi töø Boå-ñaëc-giaø-la, nghóa laø hieån baøy chæ coù phaùp coá ñoái-phaùp khoâng ñoái, hoaøn toaøn khoâng coù Boå- ñaëc-giaø-la thaät söï. Vaø vì bieåu hieän roõ raøng veà trí thuø thaéng, nghóa laø coù trí thoâng tueä thuø thaéng, do hai phaùp naøy maø thoâng ñaït taát caû, bôûi vì hai phaùp naøy thaâu nhieáp toaøn boä taát caû caùc phaùp. Laïi nöõa, vì ngaên chaën toâng chæ cuûa ngöôøi khaùc ñeå hieån baøy chaùnh lyù. Nghóa laø hoaëc coù ngöôøi chaáp: “Neáu ñoái ñaõi qua laïi ñeàu noùi ñeán teân goïi coù ñoái, khoâng ñoái ñaõi qua laïi ñeàu noùi ñeán teân goïi khoâng ñoái; hoaëc ñöa ra caùch noùi naøy: naêm Thöùc thaân ñeàu goïi laø coù ñoái, bôûi vì sôû y vaø sôû duyeân ñeàu ñoái ñaõi ngaên ngaïi”. Hoaëc laïi coù ngöôøi chaáp: “Neáu saân qua laïi ñeàu noùi ñeán teân goïi coù ñoái, khoâng saân qua laïi ñeàu noùi ñeán teân goïi khoâng ñoái; hoaëc ñöa ra caùch noùi naøy: Saân töông öng vôùi phaåm taâm-taâm sôû phaùp noùi ñeán teân goïi coù ñoái”. Vì ngaên chaën yù ñoù ñeå hieån baøy veà saéc coù ngaêng ngaïi thì noùi ñeán teân goïi coù ñoái, ngoaøi nhöõng phaùp naøy ra thì noùi ñeán teân goïi khoâng ñoái. Bôûi vì ba duyeân naøy cho neân soaïn ra phaàn luaän naøy. Hoûi: Phaùp coù ñoái theá naøo? Ñaùp: Möôøi xöù, ñoù laø naêm Saéc xöù beân trong vaø naêm Saéc xöù beân ngoaøi. Hoûi: Phaùp khoâng ñoái theá naøo? Ñaùp: Hai xöù, ñoù laø YÙ thöùc vaø Phaùp xöù. Hoûi: Coù ñoái vaø khoâng ñoái laø nghóa gì? Ñaùp: Caùc cöïc vi tích tuï laø nghóa cuûa coù ñoái, khoâng phaûi laø cöïc

SOÁ 1545 - LUAÄN A TYØ ÑAÏT MA ÑAÏI TYØ BAØ SA, Quyeån 76 443

vi tích tuï laø nghóa cuûa khoâng ñoái. Laïi nöõa, caùc phaùp coù theå phaân tích laø nghóa cuûa coù ñoái, khoâng theå phaân tích laø nghóa cuûa khoâng ñoái. Laïi nöõa,

caùc phaùp coù theå tích taäp laø nghóa cuûa coù ñoái, khoâng theå tích taäp laø nghóa cuûa khoâng ñoái. Laïi nöõa, caùc phaùp coù chöôùng ngaïi laø nghóa cuûa coù ñoái, neáu khoâng coù chöôùng ngaïi thì nghóa cuûa khoâng ñoái. Laïi nöõa, caùc phaùp coù hìn chaát laø nghóa cuûa coù ñoái, neáu khoâng coù hình chaát thì nghóa cuûa khoâng ñoái. Laïi nöõa, caùc phaùp coù hình chaát laø nghóa cuûa coù ñoái, neáu khoâng coù hình chaát thì nghóa cuûa khoâng ñoái. Laïi nöõa, neáu coù theå dung naïp caø coù theå chöôùng ngaïi thì nghóa cuûa coù ñoái, neáu khoâng coù theå dung naïp vaø khoâng coù theå chöôùng ngaïi thì nghóa cuûa khoâng ñoái. Hieáp toân giaû noùi: “Neáu coù theå phaân tích thì coù theå tích taäp, neáu coù theå tích taäp thì coù chöôùng ngaïi, neáu coù chöôùng ngaïi thì coù hình chaát, neáu coù hình chaát thì coù theå dung naïp vaø coù theå chöôùng ngaïi, neáu coù theå dung naïp vaø coù theå chöôùng ngaïi, thì ñoù laø nghóa cuûa coù ñoái; cuøng vôùi treân traùi ngöôïc nhau, thì ñoù laø nghóa cuûa khoâng ñoái”. Toân giaû Theá Höõu ñöa ra caùch noùi nhö vaäy: “Coù töôùng teá phaàn-coù töôùng chöôùng ngaïi laø töôùng coù ñoái, khoâng coù töôùng teá phaàn-khoâng coù töôùng chöôùng ngaïi laø töôùng khoâng ñoái”. Ñaïi ñöùc noùi raèng: “Neáu töôùng coù theå dung naïp vaø coù theå chöôùng ngaïi thì ñoù laø töôùng coù ñoái, neáu khoâng coù theå dung naïp vaø khoâng coù theå chöôùng ngaïi thì ñoù laø töôùng khoâng ñoái”. Toân giaû Dieäu AÂm ñöa ra caùch noùi nhö vaäy: “Neáu coù theå thi thieát taùnh cöïc vi tích tuï, taùnh hieån baøy saéc daøi ngaén, taùnh tuøy theo sinh ra aâm höôûng, thì ñoù laø töôùng coù ñoái; cuøng vôùi ñieàu naøy traùi ngöôïc nhau laø töôùng khoâng ñoái”. Trong naøy, taùnh cöïc vi tích tuï laø noùi veà taùm xöù, thaâu nhieáp phaùp hieån baøy saéc daøi ngaén laø noùi veà Saéc xöù, thaâu nhieáp phaùp tuøy theo sinh ra aâm höôûng laø noùi veà Thanh xöù. Toân giaû Theá Höõu ñöa ra caùch noùi nhö vaäy: “Cöïc vi xen laãn hoøa hôïp tích taäp truù vaøo töôùng laø töôùng coù ñoái; ngöôïc laïi vôùi töôùng naøy laø töôùng khoâng ñoái”. Toân giaû Giaùc Thieân ñöa ra caùch noùi nhö vaäy: “Coù theå döïa vaøo xöù sôû laàn löôït chuyeån ñoåi ngaên ngaïi laãn nhau laø töôùng coù ñoái; ngöôïc laïi vôùi töôùnngaøy laø töôùng khoâng ñoái”. Neân bieát coù ñoái, toång quaùt coù ba loaïi: 1. Chöôùng ngaïi coù ñoái. 2. Caûnh giôùi coù ñoái. 3. Sôû duyeân coù ñoái.

SOÁ 1545 - LUAÄN A TYØ ÑAÏT MA ÑAÏI TYØ BAØ SA, Quyeån 76 444

Chöôùng ngaïi coù ñoái, nhö duøng tay voã tay, duøng tay voã ñaù, duøng ñaù goõ ñaù, duøng ñaù ñaùnh tay, duøng chaøy ñaùnh chuoâng, nhöõng loaïi naøy laàn löïôc chuyeån ñoåi laïi chöôùng ngaïi laãn nhau, nhö vaäy goïi laø chöôùng ngaïi coù ñoái, nhö nhaõn caên… laø caùc phaùp coù caûnh, ñeàu ñoái vôùi caûnh giôùi cuûa mình coù nhöõng ngaên ngaïi raøng buoäc, nhö vaäy goïi laø caûnh giôùi coù ñoái. Sôû duyeân coù ñoái, nhö taâm-taâm sôû coù phaùp sôû duyeân, ñeàu ñoái vôùi sôû duyeân cuûa mình coù nhöõng ngaên ngaïi raøng buoäc, nhö vaäy goïi laø sôû duyeân coù ñoái. Nhö vaäy, ba loaïi trong phaùp coù ñoái, trong naøy chæ noùi ñeán chöôùng ngaïi coù ñoái. Hoûi: Chöôùng ngaïi coù ñoái trong möôøi Saéc xöù, maáy xöù laàn löïôt chuyeån ñoåi coù nghóa ngaên ngaïi laãn nhau? Ñaùp: Coù ngöôøi ñöa ra caùch noùi naøy: Chæ coù xuùc xöù coù nghóa ngaên ngaïi laãn nhau, möôøi moät Xöù coøn

laïi khoâng coù nghóa ngaên ngaïi laãn nhau, bôûi vì khoâng phaûi laø nôi cuûa Xuùc. Hoaëc coù ngöôøi noùi: Chæ coù naêm Xöù coù nghóa ngaên ngaïi laãn nhau, ñoù laø trong Xöù beân trong chæ coù Thaân xöù, neáu rong Xöù beân ngoaøi thì coù Saéc-Höông-Vò-Xuùc. Hoï ñöa ra caùch noùi naøy: Neáu duøng tay voã tay töùc laø duøng naêm voã vaøo naêm, neáu duøng tay voã vaøo ñaù thì duøng naêm voã vaøo boán, neùu duøng ñaù goõ vaøo ñaù thì duøng boán goõ vaøoboán, neáu duøng ñaù ñaùnh vaøo tay thì duøng boán ñaùnh vaøo naêm, neáu duøng chaøy ñaùnh vaøo chuoâng thì cuõng duøng boán ñaùnh vaøo boán. Laïi coù ngöôøi noùi: Chæ coù chín Xöù coù nghóa ngaên ngaïi laãn nhau, trong möôøi Saéc xöù chæ tröø ra Thaùnh xöù; neáu khoâng nhö vaäy thì coù luùc duøng tay... ñaùnh, nhaõn xöù... seõ khoâng sinh ra khoå ñau. Lôøi bình: Neân ñöa ra caùch noùi naøy: Möôøi loaïi Saéc xöù ñeàu coù nghóa ngaên ngaïi: Neáu Thanh xöù khoâng coù ngaên ngaïi, thì Xöø naøy seõ khoâng coù nghóa tích tuï, laïi khoâng neân goïi laø phaùp chöôùng ngaïi coù ñoái. Luaän Thi Thieát noùi: “Nhaõn chaéc chaén ñoái vôùi saéc-saéc chaén ñoái vôùi nhaõn, noùi roäng ra cho ñeán yù chaéc chaén ñoái vôùi phaùp-phaùp chaéc chaén ñoái vôùi yù”. Sö aáy chæ döïa vaøo caûnh giôùi coù ñoái maø soaïn ra luaän aáy, cho neân ñöa ra caùch noùi naøy. Hoaëc coù maét ñoái vôùi nöôùc coù ngaên ngaïi-ñoái vôùi ñaát lieøn khoâng coù ng8n ngaïi, nhö maét caùc loaøi caù. Hoaëc coù maét ñoái vôùi ñaát lieàn coù ngaên ngaïi-ñoái vôùi nöôùc khoâng coù ngaên ngaïi, nhö maét cuûa loaøi ngöôøi. Hoaëc coù maét ñoái vôùi nöôùc-ñoái vôùi ñaát lieàn, caû hai ñeàu coù ngaên ngaïi, nhö maét cuûa La-saùt vaø nhöõng ngöôøi baét caù döôùi nöôùc. Hoaëc coù maét ñoái vôùi nöôùc-ñoái vôùi ñaát lieàn, caû hai ñeàu khoâng coù ngaên ngaïi, ñoù laø tröø ra nhöõng töôùng tröôùc, töùc laø maét bò maïng che. Hoaëc coù maét ñoái vôùi ban ñeâm coù ngaên ngaïi-ñoái vôùi ban ngaøy khoâng coù ngaên ngaïi, nhö maét cuûa loaøi chim Höu löu. Hoaëc coù maét ñoái vôùi ban ngaøy coù ngaên ngaïi-ñoái vôùi



ban ñeâm khoâng coù ngaên ngaïi, nhö maét cuûa loaøi ngöôøi. Hoaëc coù maét ñoái vôùi ban ngaøy-ñoái vôùi ban ñeâm, caû hai ñeàu coù ngaên ngaïi, nhö maét cuûa caùc loaøi ngöïa-nai-choàn-caùo... hoaëc coù maét ñoái vôùi ban ngaøy-ñoái vôùi ban ñeâm, caû hai ñeàu khoâng coù ngaên ngaïi, ñoù laø tröø ra nhöõng töôùng tröôùc, töùc laø maét bò maøng che. Trong naøy, coù ngaên ngaïi aáy laø caûnh giôùi coù ñoái. Laïi coù hai phaùp, ñoù laø phaùp höõu laäu-phaùp voâ laäu. Hoûi: Vì sao soaïn ra phaàn luaän naøy? Ñaùp: Vì muoán ngaên chaën loaïi boû Boå-ñaëc-giaø-la, vaø vì bieåu hieän roõ raøng veà trí thuø thaéng. Vì muoán ngaên chaën loaïi boû Boå-ñaëc-giaø-la, nghóa laø hieån baøy coù phaùp höõu laäu-phaùp voâ laäu, hoaøn toaøn khoâng coù Boå-ñaëc- giaø-la thaät söï. Vaø vì bieåu hieän roõ raøng veà trí thuø thaéng, nghóa laø coù trí thoâng tueä thuø thaéng, do hai phaùp naøy maø thoâng ñaït taát caû, bôûi vì hai phaùp naøy thaâu nhieáp toaøn boä taát caû caùc phaùp. Laïi nöõa, vì ngaên chaën toâng chæ cuûa ngöôøi khaùc ñeå hieån baøy chaùnh lyù, nghóa laø hoaëc coù ngöôøi chaáp: Thaân Phaät laø voâ laäu. nhö Ñaïi chuùng Boä ñaõ chaáp. Hoûi: Vì sao hoï daáy leân caùi chaáp naøy? Ñaùp: Bôûi vì döïa vaøo kinh. Nhö trong kinh noùi: “Tyø kheo neân bieát! Nhö Lai sinh ra ôû theá gian, lôùn leân ôû theá

gian, vöôït ra khoû theá gian, khoâng bòï phaùp theá gian laøm cho nhieãm oâ". Hoï ñöa ra caùch noùi naøy: Ñaõ noùi Nhö Lai vöôït ra khoûi theá gian, khoâng bò phaùp theá gian laøm cho nhieãm oâ, vì vaäy cho neân bieát thaân Phaät laø voâ laäu. Vì ngaên chaën yù ñoù ñeå hieåu baøy Sinh thaân cuûa Phaät chæ laø höõu laäu, neáu Sinh thaân cuûa Phaät laø voâ laäu thì traùi vôùi kinh. Nhö trong kinh noùi: "Do voâ minh che phuû, do kieát aùi raøng buoäc,maø ngöôøi trí-keû ngu ñeàu coù Thöùc thaân". Ñöùc Theá Toân cuõng laø ngöôøi trí, thaân ñaõ thaâu nhieáp chaéc chaén phaûi laø quaû cuûa voâ minh vaø aùi, vì vaäy thaân Phaät chaéc chaén phaûi laø höõu laäu. vaû laïi, neáu thaân Phaät laø voâ laäu, thì ngöôøi nöõ Voâ Tæ khoâng neân khôûi aùi ñoái vôùi Sinh thaân cuûa Phaät, Chæ Man khoâng neân sinh taâm saân giaän ñoái vôùi Phaät, nhöõng ngöôøi kieâu ngaïo khoâng neân sinh taâm ngaïo maïn, OÂ-loâ-taàn-loa-ca-dieáp-ba… khoâng neân sinh taâm si meâ. Ñoái vôùi Sinh thaân cuûa Phaät ñaõ coù phaùt khôûi tham-saân-si-maïn, cho neân bieát thaân Phaät chaéc chaén khoâng phaûi laø voâ laäu. Hoûi: Neáu Sinh thaân cuûa Phaät laø höõu laäu, thì laøm sao thoâng hieåu ñöôïc kinh maø hoï ñaõ daãn chöùng? Ñaùp: Kinh aáy noùi ñeán Phaùp thaân cho neân daãn chöùng khoâng thaønh. Nghóa laø kinh aáy noùi Nhö Lai sinh ra ôû theá gian-lôùn leân ôû theá gian, laø noùi veà Sinh thaân cuûa Phaät; vöôït ra khoûi theá gian-khoâng bò phaùp theá gian laøm cho nhieãm oâ, laø noùi veà Phaùp thaân cuûa Phaät. Laïi nöõa, döïa vaøo nghóa

SOÁ 1545 - LUAÄN A TYØ ÑAÏT MA ÑAÏI TYØ BAØ SA, Quyeån 76 446

Ñöùc Phaät khoâng chuyeån theo phaùp theá gian maø noùi Kinh aáy, cho neân khoâng coù gì sai; nghóa laø taùm phaùp theá gian chuyeån theo theá gian, theá gian cuõng chuyeån theo taùm phaùp theá gian, tuy taùm phaùp theá gian chuyeån theo theá gian, maø Ñöùc Phaät khoâng chuyeån theo taùm phaùp theá gian. Laïi nöõa, döïa vaøo nghóa Ñöùc Phaät giaûi thoaùt taùm phaùp theá gian maø noùi kinh aáy, cho neân khoâng coù gì sai. Hoûi: Ñöùc Phaät cuõng töøng gaëp phaûi taùm phaùp theá gian nhö vaäy, laøm sao noùi laø Ñöùc Phaät giaûi thoaùt taùm phaùp naøy? Nghóa laø trong moät ngaøy Tröôûng giaû Duõng Maõnh ñaõ töøng daâng cuùng Ñöùc Phaät ba traêm ngaøn boä y, nhöõng söï vieäc nhö vaäy goïi laø Ñöùc Phaät gaëp ñöôïc lôïi. Ñöùc Phaät vaøo aáp Baø la moân Sa La khaát thöïc khoâng ñöôïc ñaønh oâm baùt khoâng maø quay veà, nhöõng söï vieäc nhö vaäy goïi laø Ñöùc Phaät gaëp phaûi Suy. Ñöùc Phaät vaøo luùc ñaûn sinh thì danh döï leân cao ñeán coõi trôøi Tha Hoùa Töï taïi, luùc ñaït ñöôïc Boà-ñeà thì dnah döï leân ñeán coõi trôøi saéc cöù caùnh, luùc chuyeån phaùp luaân thì danh döï leân ñeán Ñaïi Phaïm Vöông Cung, nhöõng söï vieäc nhö vaäy goïi laø Ñöùc Phaät gaëp ñöôïc Döï. Ñöùc Phaät bò Baø la moân nöõ Chieân-giaø vaø coâ gaùi Toân-ñaø-lôïi duøng taâm aùc huûy baùng, tieáng xaáu lan truyeàn khaép nôi möôøi saùu nöôùc lôùn, nhöõng söï vieäc nhö vaäy goïi laø Ñöùc Phaät gaëp phaûi Huûy. Ñöùc Phaät bò Phaïm chí baït-la-ñoïa-xaø duøng naêm traêm baøi tuïng che bai maéng nhieác ngay tröôùc maët, nhöõng söï vieäc nhö vaäy goïi laø Ñöùc Phaät gaëp phaûi cô. Chính laø phaïm chí naøy trong choác laùt trôû laïi duøng naêm traêm baøi tuïng aáy chuyeån lôøi ca ngôïi. Ñöùc Phaät ngay tröôùc maët, nhö vaäy Luaän Löïc vaø oâ-ba-ly duøng baøi keä tuyeät vôùi ca ngôïi Ñöùc Phaät ngay

tröôùc maët, Toân giaû Xaù-lôïi-töû duøng raát nhieàu baøi tuïng ca ngôïi coâng ñöùc voâ thöôïng cuûa Ñöùc Phaät ngay tröôùc maëtt, Toân giaû A-nan-ñaø duøng raát nhieàu baøi tuïng ca ngôïi dieäu phaùp hieám coù cuûa Ñöùc Phaät ngay tröôùc maët, nhöõng söï vieäc nhö vaäy goïi laø Ñöùc Phaät gaëp ñöôïc Xöng. Ñöùc Phaät coù Khinh an vaø thoï nhaän nieàm vui thuø thaéng, taát caû höõu tình voán khoâng theå naøo saùnh kòp, goïi laø Ñöùc Phaät gaëp ñöôïc Laïc. Ñöùc Phaät coù luùc ñau ñaàu-ñau löng-ñau buïng, vaø coù luùc chaân bò thöông chaûy maùu, nhöõng söï vieäc nhö vaäy laø Ñöùc Phaät gaëp phaûi Khoå. Ñaõ coù nhöõng söï vieäc naøy thì giaûi thoaùt nhö theá naøo? Ñaùp: Tuy gaëp nhöõng söï vieäc nhö vaäy maø khoâng sinh taâm nhieãm oâ, cho neân noùi Ñöùc Theá Toân giaûi thoaùt ñoái vôùi nhöõng phaùp naøy. Nghóa laø tuy Ñöùc Phaät gaëp ñöôïc boán phaùp nhö Lôïi… maø taâm khoâng sinh khôûi yeâu thích vui möøng treân cao, vaø tuy Ñöùc Phaät gaëp phaûi boán phaùp nhö Suy…, maø taâm khoâng sinh khôûi oaùn gheùt buoàn lo döôùi thaáp; nhö nuùi Dieäu Cao döïa vaøo phía treân Kim luaân, gioù maïnh töø taùm höôùng thoåi vaøo khoâng theå naøo laøm cho lay ñoäng, Ñöùc Theá Toân cuõng nhö vaäy, an truù treân taàng Kim



luaân cuûa Giôùi, taùm phaùp theá gian naøy voán khoâng theå naøo lay ñoäng, vì vaäy goïi laø giaûi thoaùt ñoái vôùi nhöõng phaùp naøy. Giaûi thoaùt nhöõng phaùp naøy cho neân noùi laø khoâng nhieãm oâ, chöù khoâng phaûi laø noùi sinh thaân cuõng laø voâ laäu. nhög Sinh thaân cuûa Phaät sinh ra töø laäu cho neân noùi laø höõu laäu, coù theå sinh ra laäu khaùc cho neân goïi laø höõu laäu. do ñoù, vì ngaên chaën toâng chæ cuûa ngöôøi kaùc ñaõ noùi, vaø hieån baøy toâng chæ cuûa mình khoâng coù gì ñieân ñaûo ñoái vôùi lyù, cuøng vôùi hai duyeân tröôùc ñaây ñaõ noùi, cho neân soaïn ra phaàn laäun naøy. Hoûi: Phaùp höõu laäu theá naøo? Ñaùp: Möôøi xöù vaø phaàn ít cuûa hai xöù, ñoù laø phaàn ít cuûa YÙ xöù-Phaùp xöù. Hoûi: Phaùp voâ laäu theá naøo? Ñaùp: Phaàn ít cuûa hai xöù, ñoù chính laø phaàn ít cuûa yù xöù-Phaùp xöù. Hoûi: Höõu laäu vaø voâ laäu, nghóa laø theá naøo? Ñaùp: neáu phaùp coù theå nuoâi lôùn caùc höõu, thaâu nhieáp theâm nhieàu caùc Höõu, duy trì giöõ gìn caùc Höõu, laø nghóa cuûa höõu laäu; ngöôïc laïi vôùi töôùng naøy laø nghóa cuûa voâ laäu. laïi nöõa, neáu phaùp coù theå laøm cho caùc Höõu noái tieáp nhau, sinh laõo beänh töû löu chuyeån khoâng döùt, laø nghóa cuûa höõu laäu; ngöôïc laïi vôùi töôùng naøy laø nghóa cuûa voâ laäu. laïi nöõa, neáu phaùp laø haønh töôùng ñeán Khoå-taäp, vaø laø haønh höôùng ñeán caùc Höõu sinh laõo beänh töû cuûa theá gian thì ñoù laø nghóa cuûa höõu laäu; ngöôïc laïi vôùi töôùng naøy laø nghóa cuûa voâ laäu. laïi nöõa, neáu phaùp laø söï cuûa Höõu thaân kieán, thaâu nhieáp khoå-taäp ñeá, thì ñoù laø nghóa cuûa höõu laäu; ngöôïc laïi caùi töôùng naøy laø nghóa cuûa voâ laäu. laïi nöõa, neáu phaùp coù theå laøm cho caùc laäu taêng tröôûng, thì ñoù laø nghóa cuûa höõu laäu; neáu phaùp coù theå laøm cho caùc laäu suy giaûm, thì ñoù laø nghóa cuûa voâ laäu. Toân giaû Theá Höõu ñöa ra caùch noùi nhö vaäy: “Töôùng höõu laäu aáy töø laäu sinh ra töôùng laø töôùng höõu laäu, coù theå sinh ra töôùng laäu laø töôùng höõu laäu; töôùng voâ laäu laø ngöôïc laïi vôùi töôùng naøy”. Ñaïi ñöùc noùi raèng: “Neáu lìa boû söï vieäc naøy thì caùc laäu khoâng coù, neân bieát söï ieäc naøy

laø töôùng höõu laäu; neáu lìa boû söï vieäc naøy maø caùc laäu coù theå coù, thì neân bieát söï vieäc naøy laø töôùng voâ laäu". Toân giaû Giaùc Thieân ñöa ra caùch noùi nhö vaäy: "Neáu phaùp laø nôi nöông töïa sinh tröôûng cuûa laäu, thì ñoù laø töôùng höõu laäu; ngöôïc laïi vôùi töôùng naøy laø töôùng voâ laäu". Laïi coù hai phaùp, ñoù phaùp höõu vi- phaùp voâ vi. Hoûi: Vì sao soaïn ra phaàn luaän naøy? Ñaùp: Vì muoán ngaên chaën loaïi tröø Boå-ñaëc-giaø-la, vaø vì bieåu hieän



roõ raøng veà trí thuø thaéng. Vì muoán ngaên chaën loaïi tröø Boå-ñaëc-giaø-la thaät söï. Vaø vì bieåu hieän roõ raøng veà trí thuø thaéng, nghóa laø coù trí thoâng tueä thuø thaéng, do hai phaùp naøy maø thoâng ñaït taát caû, bôûi vì hai phaùp naøy thaâu nhieáp toaøn boä taát caû caùc phaùp. Laïi nöõa, vì ngaên chaën toâng chæ cuûa ngöôøi khaùc ñeå hieån baøy chaùnh lyù. Nghiaõ laø hoaëc coù ngöôøi chaáp: Phaùp coù ñoái laø höõu vi, phaùp khoâng ñoái laø voâ vi. Hoaëc laïi coù ngöôøi chaáp: Phaùp höõu laäu laø höõu vi, phaùp voâ laäu laø voâ vi. Vì ngaên chaën yù ñoù ñeå hieån baøy phaùp voâ ñoái vaø phaùp voâ laäu ñeàu goàm chung höõu vi vaø voâ vi. Vì ba duyeân naøy cho neân soaïn ra phaàn luaän naøy. Hoûi: Phaùp höõu vi theá naøo? Ñaùp: Möôøi moät Xöù vaø phaàn ít cuûa moät Xöù, ñoù laø phaàn ít cuûa Phaùp xöù. Hoûi: Phaùp voâ vi theá naøo? Ñaùp: Phaàn ít cuûa moät xöù, ñoù laø phaàn ít cuûa phaùp xöù. Hoûi: Höõu vi vaø voâ vi laø nghóa nhö theá naøo? Ñaùp: Neáu phaùp coù sinh-coù dieät-coù nhaân-coù quaû, ñaït ñöôïc töôùng höõu vi, thì ñoù laø nghóa cuûa höõu vi; neáu phaùp khoâng coù sinh-khoâng coù dieät-khoâng coù nhaân-khoâng coù quaû, ñaït ñöôïc töôùng voâ vi, thì ñoù laø nghóa cuûa voâ vi. Laïi nöõa, neáu phaùp döïa vaøo taùc duïng thuoäc veà nhaân duyeân hoøa hôïp, thì ñoù laø nghóa cuûa höõu vi; neáu phaùp khoâng döïa vaøo taùc duïng thuoäc veà nhaân duyeân hoøa hôïp, thì ñoù laø nghóa cuûa voâ vi. Laïi nöõa, neáu phaùp vì sinh maø daáy khôûi, vì laõo maø suy suïp, vì voâ thöôøng maø hoaïi dieät, thì ñoù laø nghóa cuûa höõu vi; ngöôïc laïi vôùi töôùng naøy laø nghóa cuûa voâ vi. Laïi nöõa, neáu phaùp löu chuyeån ñoái vôùi thôøi gian, coù theå nhaän laáy quaû, coù taùc duïng phaân bieät veà sôû duyeân, thì ñoù laø nghóa cuûa höõu vi; ngöôïc laïi vôùi töôùng naøy laø nghóa cuûa voâ vi. Laïi nöõa, neáu phaùp rôi vaøo thôùi gian-rôi vaøo uaån cuøng vôùi khoå noái tieáp nhau, tröôùc-sau bieán chuyeån thay ñoåi coù Haï-Trung-Thöôïng, thì ñoù laø nghóa cuõa höõu vi, ngöôïc laïi vôùi töôùng naøy laø nghóa cuûa voâ vi. Toâng chæ Theá Höõu ñöa ra caùch noùi nhö vaäy: "Nhö theá naøo laø töôùng höõu vi? Ñoù laø rôi vaøo töôùng cuûa thôøi gian-rôi vaøo töôùng cuûa uaån, laø töôùng thuoäc höõu vi. Nhö theá naøo laø töông voâ vi? Ñoù laø khoâng rôi vaøo töôùng cuûa thôøi gian-khoâng rôi vaøo töôùng cuûa uaån, laø töôùng thuoäc voâ vi". Ñaïi ñöùc noùi raèng: "Neáu phaùp nhôø vaøo gia haïnh cuûa höõu tình maø coù tuï taùn, thì ñoù laø töôùng höõu vi; neáu phaùp nhôø vaøo gia haïnh cuûa höõu tình maø khoâng coù tuï taùn thì ñoù laø töôùng voâ vi". Toân giaû Giaùc Thieân ñöa ra caùch noùi nhö vaäy: "Neáu phaùp do nhaân duyeân taïo ra, thì ñoù laø töôùng höõu vi; neáu phaùp khoâng do nhaân duyeân taïo

ra, thì ñoù laø töôùng voâ vi". Toân giaû Dieäu AÂm ñöa ra caùch noùi nhö vaäy: "Neáu phaùp keát hôïp vôùi töôùng höõu vi, thì ñoù laø töôùng höõu vi; neáu phaùp khoâng keát hôïp vôùi töôùng höõu vi, thì ñoù laø töôùng voâ vi. Laïi coù ba phaùp, ñoù laø phaùp quaù khöù-vò lai-hieän taïi. Hoûi: Vì sao soaïn ra phaàn luaän naøy? Ñaùp: Vì ngaên chaën toâng chæ cuûa ngöôøi khaùc ñeå hieån baøy chaùnh lyù. Nghóa laø hoaëc coù ngöôøi chaáp: Thôøi gian (Theá) vaø haønh khaùc nhau. Nhö Luaän sö Phaân bieät phaùi Thí Duï, hoï ñöa ra caùch noùi naøy: "Theå cuûa thôøi gian laø thöôøng, Theå cuûa haønh laø voâ thöôøng, haønh ñi qua thôøi gian thì nhö traùi caây trong ñoà ñöïng, töø ñoà ñöïng naøy laáy ra laïi ñöa vaøo ñoà ñöïng kia, cuõng nhö nhieàu ngöôøi töø nhaø naøy ñi ra laïi ñi vaøo nhaø kia A-tyø-ñaït-ma; caùc haønh cuõng nhö vaäy, töø ñôøi vò lai tieán vaøo ñôøi hieän taïi, töø ñôøi hieän taïi tieán vaøo ñôøi quaù khöù". Vì ngaên chaën yù ñoù ñeå hieån baøy Theå cuûa thôøi gian vaø haønh khoâng coù sai bieät, nghóa laø thôøi gian töùc laø haønh-haønh töùc laø thôøi gian. Vì vaäy, trong chöông Ñaïi Chuûng Uaån ñöa ra caùch noùi nhö vaäy: "Theá goïi cho phaùp naøo? ñoù laø do taêng ngöõ naøy maø hieån baøy caùc haønh". Laïi coù ngöôøi ngu muoäi ñoái vôùi töï taùnh cuûa ba ñôøi, nghóa laø baùc boû khoâng coù quaù khöù vaø vò lai, chaáp hieän taïi laø phaùp voâ vi. Vì ngaên chaën yù ñoù ñeå hieûn baøy Theå töôùng cuûa quaù khöù-vò lai laø thaät coù, vaø hieån baøy hieän taïi laø phaùp höõu vi. Nguyeân côù theá naøo? bôûi vì neáu quaù khöù-vò lai khoâng phaûi laø thaät coù, thì seõ khoâng coù thaønh töïu vaø khoâng thaønh töïu, nhö ñaàu thöù hai-tay thöù ba-uaån thöù saùu-xöù thöù möôøi ba-Giôùi thöù möôøi chín, khoâng coù thaønh töïu vaø khoâng thaønh töïu, phaùp quaù khöù-vò lai cuõng phaûi nhö vaäy. Ñaõ coù thaønh töïu vaø khoâng thaønh töïu, cho neân bieát quaù khöù-vò lai laø thaät coù. Vaû laïi, caàn phaûi vaën hoûi ngöôøi aáy baùc boû khoâng coù Theå cuûa quaù khöù-vò lai, neáu coù nhaân dò thuïc luùc ôû ñôøi hieän taïi, thì quaû ñaõ coù ñöôïc aáy neân noùi ôû ñôøi naøo, ñôøi quaù khöù-ñôøi vò lai hay laø ñôøi hieän taïi? Neáu noùi ôû ñôøi quaù khöù thì phaûi noùi laø coù quaù khöù, neáu noùi ôû ñôøi vò lai thì phaûi noùi laø coù vò lai, neáu noùi ôû ñôøi hieän taïi thì phaûi noùi laø nhaân-quaû dò thuïc cuøng luùc, nhö vaäy thì traùi vôùi tuïng ñaõ noùi: "Laøm aùc khoâng laäp töùc nhaän chòu, khoâng phaûi nhö söûa chuyeån thaønh bô, Gioáng nhö tro phuû laáp treân löûa, ngöôøi ngu giaãm vaøo laâu môùi chaùy". Neáu noùi quaû aáy khoâng ôû ba ñôøi thì quaû aáy seõ khoâng coù, bôûi vì quaû dò thuïc khoâng phaûi laø voâ vi. Neáu khoâng coù quaû thì nhaân cuõng seõ khoâng



coù, nhö ñaàu thöù hai-tay thöù ba... neáu coù quaû dò thuïc luùc ôû ñôøi hieän taïi, thì nhaân ñaõ ñaùp laïi aáy neân noùi ôû ñôøi naøo, ñôøi quaù khöù-ñôøi vò lai hay laø ñôøi hieän taïi? Neáu noùi ôû ñôøi quaù khöù thì phaûi noùi laø coù quaù khöù, neáu noùi ôû ñôøi vò lai thì phaûi noùi laø coù vò lai, neáu noùi ôû ñôøi giaûi thoaùt thì phaûi noùi laø nhaân-quaû dò thuïc cuøng luùc, nhö vaäy thì traùi vôùi tuïng ñaõ daãn ra tröôùc ñaây. Neáu noùi nhaân aáy khoâng ôû ba ñôøi thì nhaân aáy seõ

khoâng coù, bôûi vì nhaân dò thuïc khoâng phaûi laø voâ vi. Neáu khoâng coù nhaân thì quaû cuõng seõ khoâng coù, nhö ñaàu thöù hai-tay thöù ba.... Laïi nöõa, neáu quaù khöù-vò lai khoâng phaûi laø thaät coù, thì ñuùng ra khoâng coù nghóa xuaát gia thoï cuï tuùc giôùi. Nhö coù tuïng noùi: "Neáu nhö chaáp khoâng coù quaù khöù, thì seõ khoâng coù Phaät quaù khöù, Neáu nhö khoâng coù Phaät quaù khöù, thì khoâng coù xuaát gia thoï giôùi". Laïi nöõa, neáu quaù khöù-vò lai khoâng phaûi laø thaät coù, thì leõ ra chuùng xuaát gia ñeàu coù hieåu ñuû bieát ñuùng ñaén maø noùi lôøi huyeãn hoaëc doái traù. Nhö coù tuïng noùi: "Neáu nhö chaáp khoâng coù quaù khöù, maø noùi tuoåi taùc ít hay nhieàu, Ngöôøi aáy seõ ngaøy ngaøy taêng theâm, bieát ñuùng ñaén noùi lôøi hö doái". Laïi nöõa, neáu quaù khöù-vò lai khoâng phaûi laø thaät coù, thì ñôøi hieän taïi aáy leõ ra cuõng laø khoâng coù, bôûi vì quaùn xeùt quaù khöù-vò lai maø thi thieát hieän taïi. Neáu khoâng coù ba ñôøi thì khoâng coù höõu vi, neáu khoâng coù höõu vi thì cuõng khoâng coù voâ vi, bôûi vì quaùn xeùt phaùp höõu vi maø thieát laäp voâ vi. Neáu khoâng coù höõu vi-voâ vi thì seõ khoâng coù taát caû caùc phaùp. Neáu khoâng coù taát caû caùc phaùp thì seõ khoâng coù giaûi thoaùt-xuaát ly vaø Nieát-baøn, nhö vaäy thì trôû thaønh Ñaïi taø kieán. Ñöøng coù loãi laàm aáy! Do ñoù bieát laø thaät coù quaù khöù-vò lai. Vaû laïi, ñôøi hieän taïi khoâng phaûi laø phaùp voâ vi, bôûi vì nhaân duyeân sinh ra maø coù taùc duïng, voâ vi thì khoâng nhö vaäy. Nhö vaäy, bôûi vì ngaên chaën toâng chæ cuûa ngöôøi khaùc ñoái vôùi vaø hieån baøy chaùnh lyù, cho neân soaïn ra phaàn luaän naøy. Hoûi: Phaùp quaù khöù theá naøo? Ñaùp: Naêm Uaån-möôøi hai xöù-möôøi taùm Giôùi ñeàu coù moät phaàn. Hoûi: Phaùp vò lai theá naøo? Ñaùp: Naêm Uaån-möôøi hai xöù-möôøi taùm Giôùi ñeàu coù moät phaàn. Hoûi: Phaùp hieän taïi theá naøo? Ñaùp: Naêm uaån-möôøi hai xöù-möôøi taùm Giôùi ñeàu coù moät phaàn. Hoûi: Nhö vaäy ba ñôøi laáy gì laøm töï taùnh? Ñaùp: Laáy taát caû phaùp höõu vi laøm töï taùnh. Nhö noùi ñeán töï taùnh, boån taùnh töôùng phaàn-töï Theå ngaõ vaät neân bieát



cuõng nhö vaäy. Ñaõ noùi veà töï taùnh, nguyeân côù nay seõ noùi ñeán. Hoûi: Vì sao goïi laø Theá? Theá laø nghóa gì? Ñaùp: Nghóa veà haønh laø nghóa cuûa Theá. Hoûi: Caùc haønh khoâng coù ñeán-khoâng coù ñi, laøm sao nghóa veà haønh laø nghóa cuûa Theá? Nguyeân côù theá naøo? Bôûi vì caùc haønh neáu ñeán thì khoâng caàn phaûi coù töôùng ñi-ñeán hôn laïi, caùc haønh neáu ñi thì khoâng caàn phaûi coù töôùng ñeán-ñi hôïp laïi. Laïi nöõa, caùc haønh neáu ñeán thì nôi ñeán seõ troáng roãng, caùc haønh neáu ñi thì nôi ñi seõ nhieàu ngaên ngaïi. Vì vaäy Toân giaû Theá Höõu noùi raèng: "Caùc haønh khoâng coù ñeán cuõng khoâng coù ñi, bôûi vì taùnh saùt-na cho neân nghóa döøng laïi cuõng khoâng coù". Caùc haønh ñaõ khoâng coù caùc töôùng ñeán-ñi, laøm sao thieát laäp coù ba ñôøi sai bieät? Ñaùp: Bôûi vì taùc duïng cho neân thieát laäp ba ñôøi rieâng bieät, töùc laø döïa vaøo lyù naøy maø noùi laø coù nghóa cuûa haønh, nghóa laø phaùp höõu vi chöa coù taùc duïng thì goïi laø vò lai, ñang coù taùc duïng thì goïi laø hieän taïi, taùc duïng ñaõ dieät thì goïi laø quaù khöù. Laïi nöõa, Saéc chöa thay ñoåi ngaên ngaïi thì goïi laø vò lai, ñang coù thay ñoåi ngaên ngaïi thì goïi laø hieän taïi, thay ñoåi ngaên ngaïi ñaõ dieät thì goïi laø quaù

khöù; Thoï chöa tieáp nhaän thì goïi laø vò lai, ñang coù naêng löïc tieáp nhaän thì goïi laø hieän taïi, tieáp nhaän ñaõ dieät thì goïi laø quaù khöù; Töôûng chöa choïn laáy töôùng thì goïi laø vò lai, ñang coù naêng löïc choïn laáy töôùng thì goïi laø hieän taïi, choïn laáy töôùng ñaõ dieät thì goïi laø quaù khöù; Haønh chöa taïo taùc thì goïi laø vò lai, ñang coù taïo taùc thì goïi laø hieän taïi, taïo taùc ñaõ dieät thì goïi laø quaù khöù; Thöùc aên chöa phaân bieät thì goïi laø vò lai, ñang coù naêng löïc phaân bieät roõ raøng thì goïi laø hieän taïi, phaân bieät roõ raøng ñaõ dieät thì goïi laø quaù khöù. Laïi nöõa, Nhaõn chöa thaáy saéc thì goïi laø vò lai, ñang coù naêng löïc thaáy saéc thì goïi laø hieän taïi, thaáy saéc ñaõ dieät thì goïi laø quaù khöù; noùi roäng ra cho ñeán YÙ chöa bieát roõ phaùp thì goïi laø vò lai, ñang coù naêng löïc bieát roõ phaùp thì goïi laø hieän taïi, bieát roõ phaùp ñaõ dieät thì goïi laø quaù khöù. Hoûi: Nhaõn… hieän taïi neáu boû ñoàng khoâng coù duïng nhö thaáy… thì ñuùng ra khoâng phaûi laø hieän taïi? Ñaùp: Tuy noù khoâng coù taùc duïng nhö thaáy…, maø quyeát ñònh coù taùc duïng choïn laáy quaû, laø nhaân ñoàng loaïi cuûa phaùp vò lai, cho neân luùc caùc phaùp höõu vi ôû hieän taïi, ñeàu coù theå laøm nhaân daãn ñeán Quaû Ñaúng löu, bôûi vì duïng daãn ñeán quaû naøy coù khaép caùc phaùp hieän taïi maø khoâng taïp loaïn, döïa vaøo ñoù kieán laäp söï sai bieät giöõa quaù khöù-vò lai-hieän taïi. Laïi nöõa, caùc phaùp höõu vi coù ba töôùng höõu vi chöa haún ñaõ taùc duïng thì goïi laø vò lai, moät töôùng ñaõ taùc duïng-hai töôùng ñang taùc duïng thì goïi laø hieän taïi, ba töôùng ñaõ taùc duïng thì goïi laø quaù khöù. Laïi nöõa, caùc phaùp



höõu vi chöa coù boán duyeân taùc duïng thì goïi laø vò lai, ñang coù boán duyeân taùc duïng thì goïi laø hieän taïi, boán duyeân taùc duïng ñaõ dieät thì goïi laø quaù khöù. Laïi nöõa, caùc phaùp höõu vi chöa coù saùu nhaân taùc duïng thì goïi laø vò lai, ñang coù suù nhaân taùc duïng thì goïi laø hieän taïi, saùu nhaân taùc duïng ñaõ dieät thì goïi laø quaù khöù. Laïi nöõa, caùc phaùp höõu vi chöa daãn ñeán-chöa mang laïi quaû Só duïng thì goïi laø vò lai, ñang daãn ñeán-ñang mang laïi quaû Só duïng thì goïi laø hieän taïi, daãn ñeán-mang laïi quaû Só duïng ñaõ dieät thì goïi laø quaù khöù. Laïi nöõa, caùc phaùp höõu vi chöa daãn ñeán-chöa mang laïi quaû Ñaúng löu thì goïi laø vò lai, ñang daãn ñeán hoaëc mang laïi quaû Ñaúng löu thì goïi laø hieän taïi, daãn ñeán hoaëc mang laïi quaû Ñaúng löu ñaõ dieät thì goïi laø quaù khöù. Laïi nöõa, phaùp höõu laäu thieän-baát thieän chöa daãn ñeán-chöa mang laïi quaû Dò thuïc thì goïi laø vò lai, ñang daãn ñeán-chöa mang laïi quaû Dò thuïc thì goïi laø hieän taïi, daãn ñeán quaû Dò thuïc ñaõ dieät thì goïi laø quaù khöù. Laïi nöõa, caùc phaùp höõu vi chöa ñeàn ñaùp nhaân Caâu höõu-Töông öng thì goïi laø vò lai, ñang ñeàn ñaùp nhaân caâu höõu-töông öng thì goïi laø hieän taïi, ñeàn ñaùp nhaân caâu höõu-töông öng ñaõ dieät thì goïi laø quaù khöù. Laïi nöõa, caùc phaùp höõu vi chöa haún ñaõ ñeàn ñaùp nhaân bieán haønh-Ñoàng loaïi thì goïi laø vò lai, ñaõ ñeàn ñaùp-chöa dieät thì goïi laø hieän taïi, ñaõ ñeàn ñaùp-ñaõ dieät thì goïi laø quaù khöù. Laïi nöõa, phaùp voâ kyù dò thuïc chöa haún ñaõ ñeàn ñaùp nhaân Dò thuïc thì goïi laø vò lai, ñaõ ñeàn ñaùp-chöa dieät thì goïi laø hieän taïi, ñaõ ñeàn ñaùp, ñaõ dieät thì goïi laø quaù khöù. Laïi nöõa, caùc phaùp höõu vi chöa haún ñaõ khôûi-dieät thì goïi laø vò lai, ñaõ

khôûi-chöa haún ñaõ dieät thì goïi laø hieän taïi, ñaõ khôûi-ñaõ dieät thì goïi laø quaù khöù. Laïi nöõa, caùc phaùp höõu vi chöa haún ñaõ khôûi-hoaïi thì goïi laø vò lai, ñaõ khôûi-chöa haün ñaõ hoaïi thì goïi laø hieän taïi, ñaõ khôûi-ñaõ hoaïi thì goïi laø quaù khöù. Laïi nöõa, caùc phaùp höõu vi chöa haún ñaõ khôûi-ly thì goïi laø vò lai, ñaõ khôûi-chö haún ñaõ ly thì goïi laø hieän taïi, ñaõ khôûi-ñaõ ly thì goïi laø quaù khöù. Nhö khôûi ñoái vôùi dieät-hoaïi-ly, sinh ñoái vôùi dieät-hoaïi-ly cuõng nhö vaäy. Nhöng trong kinh thì vò lai cuõng noùi ñaõ sinh..., laø döïa vaøo chuûng loaïi aáy cho neân noùi nhö vaäy. Nhö noùi: "Coù phaùp ñaõ sinh-ñaõ coù-ñaõ taïo taùc, coù laøm-coù sôû taùc-duyeân ñaõ sinh, coù phaùp taän-coù phaùp phí-coù phaùp ly-coù phaùp dieät-coù phaùp hoaïi, muoán khieán cho khoâng hoaïi thì ñieàu naøy laø khoâng coù". Trong naøy, ñaõ sinh laø chæ noùi do sinh maø sinh ra phaùp; ñaõ coù laø hieån baøy coù töï taùnh; ñaõ taïo taùc laø hieån baøy coù sai laàm tai hoïa; coù laøm laø hieån baøy coù taïo taùc; coù sôû taùc laø hieån baøy nghieäp xoù quaû; duyeân ñaõ sinh laø hieån baøy nhaân duyeân hoøa hôïp; coù phaùp taän-phí-lu-dieät-hoaïi laø hieån baøy nhaát ñònh seõ coù mong muoán laøm cho khoâng huûy hoaïi; ñieàu naøy laø



khoâng coù, laø hieån baøy khoâng töï taïi. Laïi nöõa, caùc phaùp höõu vi ôû tröôùc hai ñôøi thì goïi laø quaù khöù, ôû sau hai ñôøi thì goïi laø vò lai, ôû giöõa hai ñôøi thì goïi laø hieän taïi. Laïi nöõa, caùc phaùp höõu vi laøm nhaân ba ñôøi thì goïi laø quaù khöù, laøm nhaân hai ñôøi thì goïi laø hieän taïi, laøm nhaân moät ñôøi thì goïi laø vò lai. Laïi nöõa, caùc phaùp höõu vi laø quaû ba ñôøi thì goïi laø vò lai, laø quaû hai ñôøi thì goïi laø hieän taïi, laø quaû moät ñôøi thì goïi laø quaù khöù. Laïi nöõa, caùc phaùp höõu vi quaùn xeùt quaù khöù-hieän taïi cho neân thi thieát vò lai, khoâng quaùn xeùt vò lai cho neân thi thieát vò lai, bôûi vì khoâng coù ñôøi thöù tö; quaùn xeùt vò lai-hieän taïi cho neân thi thieát quaù khöù, khoâng quaùn xeùt quaù khöù cho neân thi thieát quaù khöù,bôûi vì khoâng coù ñôøi thöù tö; quaùn xeùt quaù khöù-vò lai cho neân thi thieát hieän taïi, khoâng quaùn xeùt hieän taïi cho neân thi thieát hieän taïi, bôûi ví khoâng coù ñôøi thöù tö. Nhö vaäy goïi laø ba ñôøi sai bieät, döïa vaøo ñaây kieán laäp nghóa veà haønh cuûa caùc haønh, do nghóa veà haønh naøy maø nghóa cuûa Theá ñöôïc thaønh töïu. Hoûi: Caùc phaùp höõu vi luùc sinh ôû vò lai, laø ñaõ sinh maø sinh, hay laø chöa haún ñaõ sinh maø sinh? Giaû söû nhö vaäy thì coù gì sai? Caû hai ñeàu coù sai laàm. Nguyeân côù theá naøo? Bôûi vì neáu ñaõ sinh maø sinh, thì taïi sao caùc haønh khoâng phaûi laø quay trôû laïi. Neáu chöa haún ñaõ sinh maø sinh, thì taïi sao caùc haønh khoâng phaûi laø voán khoâng coù maø coù? Ñaùp: Neân ñöa ra caùch noùi naøy: Coù nhaân duyeân cho neân ñaõ sinh maø sinh, nghóa laø taát caû caùc phaùp ñaõ coù töï taùnh cho neân xöa nay ñeàu truù trung höõuong Theå töôùng cuûa mình, ñaõ coù Theå cho neân noùi laø ñaõ sinh, khoâng phaûi laø töø nhaân duyeân ñaõ sinh ra töï Theå, nhaân duyeân hoøa hôïp maø daáy khôûi cho neân goïi laø sinh. Coù nhaân duyeân cho neân chöa haún ñaõ sinh maø sinh, nghóa laø phaùp vò lai goïi laø chöa haún ñaõ sinh, coù luùc töø nhaân duyeân maø ñang ñöôïc sinh ra. Hoûi: Caùc phaùp höõu vi luùc sinh ôû vò lai, laø ñaõ coù maø sinh, hay

laø chöa haún ñaõ coù maø sinh? Giaû söû nhö vaäy thì coù gì sai? Caû hai ñeàu coù sai laàm. Nguyeân côù theá naøo? Bôûi vì neáu ñaõ coù maø sinh, thì töï theå ñaõ coù coøn caàn gì phaûi sinh? Neáu chöa haún ñaõ coù maø sinh, thì leõ ra taát caû caùc phaùp xöa khoâng coù maø nay coù, noùi taát caû coù seõ khoâng ñöôïc thaønh töïu? Ñaùp: Neân ñöa ra caùch noùi naøy: Ñaõ coù maø sinh. Hoûi: Neáu nhö vaäy thì deã daøng thoâng suoát caán naïn ñaõ ñöa ra sau, vaán naïn ñaõ ñöa ra tröôùc neân thoâng hieåu theá naøo? Ñaùp: Theå tuy laø ñaõ coù maø khoâng coù taùc duïng, nay gaëp nhaân duyeân maø sinh ra taùc duïng. Hoûi: Taùc duïng vaø Theå laø moät hay laø khaùc? Ñaùp: Khoâng coù theå noùi chaéc chaén laø moät hay laø khaùc; nhö phaùp



höõu laäu trong moãi moät Theå coù töôùng cuûa raát nhieàu nghóa nhö voâ thöôøng..., khoâng theå noùi chaéc chaén laø moät hay laø khaùc, ôû ñaây cuõng nhö vaäy, cho neân khoâng caàn phaûi vaên hoûi. Hoûi: Laø phaùp naøy sinh thì phaùp naøy dieät, hay laø phaùp khaùc sinh thì phaùp khaùc dieät? Giaû söû nhö vaäy thì coù gì sai? Caû hai ñeàu coù sai laàm. Nguyeân côù theá naøo? Bôûi vì neáu phaùp naøy sinh thì ngay phaùp naøy dieät, leõ ra vò lai sinh thì ngay vò lai dieät; neáu phaùp khaùc sinh thì phaùp khaùc dieät, leõ ra Saéc... sinh thì Thoï... khaùc dieät chöù? Ñaùp: Neân ñöa ra caùch noùi naøy: Coù nhaân duyeân cho neân noùi phaùp naøy sinh thì phaùp naøy dieät, nghóa laø Saéc uaån sinh thì Saéc uaån dieät, cho ñeán Thöùc uaån sinh thì Thöùc uaån dieät. Coù nhaân duyeân cho neân noùi phaùp khaùc sinh thì phaùp khaùc dieät, nghóa laø ñôøi vò lai sinh thì ñôøi hieän taïi dieät. Hoûi: Caùc phaùp höõu vi luùc sinh ôû vò lai, laø Theå cuûa Theá sinh hay laø trong Theá sinh ra? Giaû söû nhö vaäy thì coù gì sai? Caû hai ñeàu coù sai laàm. Nguyeân côù theá naøo? Bôûi vì neáu Theå cuûa sinh ra, thì luùc moät phaùp sinh ra seõ sinh ra taát caû caùc phaùp cuûa ñôøi vò lai, phaùp naøy Ñaõ sinh roài seõ khoâng coù vò lai, phaùp naøy laïi ñaõ dieät ñi thì seõ khoâng coù hieän taïi, chính laø phaù huûy nghóa veà taát caû coù cuûa ba ñôøi. Neáu trong Theá sinh ra, thì taïi sao caùc haønh khoâng phaûi laø ñôøi khaùc? Ñaùp: Neân ñöa ra caùch noùi naøy: Coù nhaân duyeân cho neân noùi Theå sinh ra, bôûi vì luùc sinh ra trong moät saùt-na thì chính laø ñôøi cl sinh ra. Coù nhaân duyeân cho neân noùi trong Theá sinh ra, bôûi vì haønh cuûa ñôøi vò lai coù nhieàu saùt-na, trong ñoù chæ coù moät saùt-na sinh ra. Hoûi: Caùc phaùp höõu vi luùc sinh ôû vò lai, laø töï taùnh sinh ra hay laø taùnh khaùc sinh ra? Giaû söû nhö vaäy thì coù gì sai? Caû hai ñeàu coù sai laàm. Nguyeân côù theá naøo? Bôûi vì neáu töï aùnh sinh ra, thì taïi sao khoâng phaûi laø xöa khoâng coù töï taùnh maø nay coù töï taùnh, xöa khoâng coù vaät thaät maø nay coù vaät thaät? Neáu taùnh khaùc sinh ra, thì taïi sao khoâng boû töï taùnh trôû thaønh khoâng coù taùnh töôùng? Ñaùp: neân ñöa ra caùch noùi naøy: Khoâng phaûi laø töï taùnh sinh ra, cuõng khoâng phaûi laø taùnh kaùch sinh ra, nhöng ñoái vôùi töï taùnh coù phaùp sinh roài maø dieät nhö vaäy. Hoûi: Neáu phaùp laø taùnh saéc, thì phaùp aáy laø taùnh quaù khöù chaêng? Ñaùp: Neân laøm thaønh boán caâu phaân bieät: 1. Coù phaùp laø taùnh saéc maø khoâng phaûi laø taùnh quaù khöù, ñoù laø taùnh saéc vò lai-hieän taïi. 2. Coù phaùp

laø taùnh quaù khöù maø khoâng phaûi laø taùnh saéc, ñoù laø taùnh

SOÁ 1545 - LUAÄN A TYØ ÑAÏT MA ÑAÏI TYØ BAØ SA, Quyeån 76 455

boán Uaån quaù khöù. 3. Coù phaùp laø taùnh Saéc cuõng laø taùnh quaù khöù, ñoù laø taùnh Saéc quaù khöù. 4. Coù phaùp khoâng phaûi laø taùnh saéc cuõng khoâng phaûi laø taùnh quaù khöù, ñoù laø taùnh boán Uaån vò lai-hieän taïi vaø taùnh voâ vi. Nhö duøng taùnh Saéc ñoái vôùi taùnh quaù khöù coù boán caâu phaân bieät, duøng taùnh Saéc ñoái vôùi taùnh vò lai-hieän taïi cuõng ñeàu coù boán caâu phaân bieät, nhö Saéc uaån ñoái vôùi ba ñôøi thì coù ba laàn-boán caâu phaân bieät, Thoï-Töôûng-haønh-Thöùc uaån ñoái vôùi ba ñôøi cuõng nhö vaäy, nhö theá thì coù möôøi laêm laàn-boán caâu phaân bieät. Hoûi: Neáu phaùp laø taùnh saéc, thì phaùp aáy taùnh phöông xöù chaêng? Ñaùp: neáu phaùp laø taùnh phöông xöù thì phaùp aáy chaéc chaén laø taùnh Saéc. Coù phaùp laø taùnh saéc maø khoâng phaûi laø taùnh phöông xöù, ñoù laø saéc quaù khöù-vò lai, vaø taùnh cöïc vi voâ bieåu saéc hieän taïi. Hoûi: Neáu phaùp laø taùnh Thoï, thì phaùp aáy khoâng phaûi laø taùnh phöông xöù chaêng? Ñaùp: Neáu phaùp laø taùnh thoï thì phaùp aáy chaéc chaén khoâng phaûi laø taùnh phöông xöù. Coù phaùp khoâng phaûi laø taùnh phöông xöù maø khoâng phaûi laø taùnh Thoï, ñoù laø Töôûng-haønh-Thöùc uaån, vaø taùnh cöïc vò voâ bieåu saéc voâ vi. Nhö Thoï Uaån, Töôûng uaån cho ñeán Thöùc uaån neân bieát cuõng nhö vaäy. Hoûi: Neáu phaùp laø Saéc thì phaùp aáy coù thay ñoåi ngaên ngaïi chaêng? Ñaùp: Neáu phaùp coù thay ñoåi ngaên ngaïi thì phaùp aáy chaéc chaén laø saéc. Coù phaùp laø Saéc maø khoâng coù thay ñoåi ngaên ngaïi, ñoù laø Saéc quaù khöù-vò lai, vaø cöïc vi voâ bieåu hieän taïi. Hoûi: Neáu phaùp laø Thoï thì phaùp aáy coù theå tieáp nhaän chaêng? Ñaùp: Neáu phaùp coù theå tieáp nhaän thì phaùp aáy chaéc chaén vaø Thoï. Coù phaùp laø Thoï maø khoâng phaûi laø coù theå tieáp nhaän, ñoù laø Thoï quaù khöù-vò lai. Hoûi: Neáu phaùp laø Töôûng thì phaùp aáy coù theå choïn laáy hình töôïng chaêng? Ñaùp: neáu phaùp coù theå choïn laáy töôùng thì phaùp aáy chaéc chaén laø Töôûng. Coù phaùp laø Töôûng maø khoâng phaûi laø coù theå choïn laáy töôùng, ñoù laø Töôûng quaù khöù-vò lai. Hoûi: Neáu phaùp laø Haønh thì phaùp aáy coù theå taïo taùc chaêng? Ñaùp: Neáu phaùp coù theå taïo taùc thì phaùp aáy chaéc chaén laø Haønh. Coù phaùp laø Haønh maø khoâng phaûi laø coù theå taïo taùc, ñoù laø Haønh quaù khöù-vò

SOÁ 1545 - LUAÄN A TYØ ÑAÏT MA ÑAÏI TYØ BAØ SA, Quyeån 76 456

lai. Hoûi: Neáu phaùp laø Thöùc thì phaùp aáy coù theå phaân bieät roõ raøng chaêng? Ñaùp: neáu phaùp coù theå phaân bieät roõ raøng thì phaùp aáy chaéc chaén laø Thöùc. Coù phaùp laø Thöùc maø khoâng phaûi laø coù theå phaân bieät roõ raøng, ñoù laø Thöùc quaù khöù-vò lai. Hoûi: Caùc phaùp vò lai coù ra-khoâng coù vaøo, caùc phaùp quaù khöù coù vaøo-khoâng coù ra, taïi sao vò lai khoâng thi thieát veà giaûm, taïi sao quaù khöù khoâng thi thieát veà taêng. Ñaùp: Toân giaû Theá Höõu ñöa ra caùch noùi nhö vaäy: “Vì ñaõ tính theo soá maø noùi vò lai khoâng thi thieát veà giaûm. Laïi noùi quaù khöù khoâng thi thieát veà taêng ö? Ñaõ khoâng tính theo soá thì laøm sao coù theå noùi laø khoâng thi thieát vò lai coù giaûm-quaù khöù coù taêng?

Nhöng phaùp quaù khöù-vò lai khoâng coù giôùi haïn veà löôïng, cho neân khoâng coù theå thi thieát coù taêng-coù giaûm. Nhö nöôùc trong bieån roäng voâ löôïng voâ bieân, laáy ñi traêm ngaøn bình khoâng bieát soá giaûm aáy, roùt vaøo traêm ngaøn bình khoâng bieát soá taêng aáy". Laïi noùi nhö vaäy: "Caùc phaùp vò lai chöa haún ñaõ khôûi-chöa haün ñaõ dieät, cho neân khoâng thi thieát veà giaûm; caùc phaùp quaù khöù ñaõ khôûi-ñaõ dieät, cho neân khoâng thi thieát veà taêng". Laïi noùi nhö vaäy: "Caùc phaùp vò lai chöa haún ñaõ khôûi- ñaõ hoaïi, cho neân khoâng thi thieát veà giaûm; caùc phaùp quaù khöù ñaõ khôûi-ñaõ hoaïi, cho neân khoâng thi thieát veà taêng". Laïi noùi nhö vaäy: "Caùc phaùp vò lai chöa haún ñaõ khôûi-ñaõ ly, cho neân khoâng thi thieát veà giaûm; caùc phaùp quaù khöù ñaõ khôûi-ñaõ ly, cho neân khoâng thi thieát veà taêng". Nhö khôûi ñoái vôùi dieät-hoaïi-ly, duøng sinh ñoái vôùi dieät-hoaïi-ly noùi roäng ra cuõng nhö vaäy. Ñaïi ñöùc noùi raèng: "Neáu coù vaät ngaên ngaïi löu haønh ôû theá gian, thì coù theå noùi laø thi thieát coù giaûm-coù taêng, nhöng phaùp höõu vi laø duyeân hoøa hôïp maø sinh, sinh roài lieàn dieät, laøm sao thi thieát quaù khöù coù taêng-vò lai coù giaûm?" Hieáp Toân giaû noùi: "Phaùp quaù khöù vò lai khoâng coù taùc duïng, laøm sao thi thieát coù taêng-coù giaûm"? Hoûi: Quaù khöù-vò lai laø coù tích tuï, nhö töôøng vaïch… cuûa ñôøi hieän taïi, hai laø khoâng coù tích tuï maø ñieàu ly taùn? Giaû söû nhö vaäy thì coù gì sai? Caû hai ñeàu coù sai laàm. Nguyeân côù theá naøo? Bôûi vì neáu coù tích tuï nhö töôøng vaùch… cuûa ñôøi hieän taïi, thì taïi sao thí chuû taïo ra vaät ñaõ boá thí maø coâng lao khoâng maát ñi? taïi sao ñi-ñeán khoâng phaûi laø coù phöông sôû? Taïi sao töôøng vaùch… khoâng ñeàu laø thöôøng coøn? Taïi sao ñi-ñeán khoâng phaûi laø coù theå ñang thaáy roõ? Neáu khoâng coù tích tuï maø ñeàu ly taùn, thì taïi sao coù theå noùi laø coù söï vieäc quaù khöù? Nhö khoâng coù tích tuï maø ñeàu ly taùn, thì taïi sao coù theå noùi laø coù söï vieäc quaù khöù? Nhö trong kinh noùi: "Quaù khöù



coù vò vua teân goïi Ñaïi Thieän Kieán, ñoùng ñoâ ôû thaønh Höông mao, soáng ôû ñieän Thieän Phaùp". Nhöõng söï vieäc nhö vaäy voâ löôïng voâ bieân. Taïi sao coù theå noùi laø coù söï vieäc vò lai? Nhö trong kinh noùi: "Vò lai coù Ñöùc Phaät danh hieäu Töø Thò Toân. Luùc baáy giôø coù vò vua teân goïi Höôûng Khö, ñoùng ñoâ ôû Ñaïi thaønh teân goïi Keâ Ñoå Maït". Nhöõng söï vieäc nhö vaäy voâ löôïng voâ bieân. Taïi sao trí Tuùc truù tuøy nieäm, thì quaùn xeùt söï vieäc quaù khöù, trí sinh töû thì quaùn xeùt söï vieäc vò lai, trí Dieäu nguyeän thì quaùn xeùt söï vieäc quaù khöù-vò lai; luùc caùc phaùp vò lai ñeán taäp hôïp ôû hieän taïi, laøm sao vaät quy töï khoâng phaûi laø xöa khoâng coù maø nay coù? Luùc caùc phaùp hieän taïi phaân taùn veà quaù khöù, laøm sao vaät quy tuï khoâng phaûi laø coù roài trôû laïi khoâng coù? Ñaùp: Coù ngöôøi ñöa ra caùch noùi naøy: Quaù khöù-vò lai cuõng coù tích tuï, nhö caùc vaät laø töôøng vaùch… cuûa ñôøi hieän taïi. Hoûi: Neáu nhö vaäy thì deã daøng thoâng suoát vaán naïn ñaõ ñöa ra sau, vaán naïn ñaõ ñöa ra tröôùc neân thoâng hieåu theá naøo? Vaû laïi, caùc thí chuû taïo ra maø boá thí, coâng söùc ñaõ laøm ra leõ naøo thoâng maát ñi? Ñaùp: Bôûi vì ñang thaáy roõ, nghóa laø luùc chöa taïo ra thì vaät tuy ñaõ coù maø chöa thaáy hieän roõ ra, thí chuû taïo ra roài môùi coù theå

thaáy hieän roõ ra, cho neân khoâng maát ñi. Hoûi: Taïi sao ñi-ñeán khoâng phaûi laø coù phöông sôû? Ñaùp: Thöøa nhaän laø coù phöông sôû thì laïi coù gì sai laàm? Hoûi: taïi sao töôøng vaùch… khoâng ñeàu laø thöôøng coøn? Ñaùp: Bôûi vì saùt-na voâ thöôøng cuøng vôùi vaät aáy hoøa hôïp. Hoûi: Taïi sao ñi-ñeán khoâng phaûi laø coù theå thaáy hieän roõ ra? Ñaùp: Bôûi vì phaùp aáy khoâng phaûi laø caûnh cuûa naêm Thöùc hieän taïi, cho neân khoâng phaûi laø coù theå thaáy hieän roõ ra, caàn phaûi laøm caûnh cho naêm Thöùc hieän taïi thì môùi coù theå thaáy hieän roõ ra. Lôøi bình: Quaù khöù-vò lai khoâng phaûi laø coù tích tuï nhö vaät hieän taïi, maø chæ laø ly taùn theo phaùp töï nhieân. Hoûi: Neáu nhö vaäy thì deã daøng thoâng suoát vaán naïn ñaõ ñöa ra tröôùc, vaán naïn ñaõ ñöa ra sau neân thoâng hieåu theá naøo? Vaû laïi, taïi sao noùi laø coù söï vieäc quaù khöù? Ñaùp: Nhö ñaõ töøng hieän taïi maø noùi cuõng khoâng coù gì sai. Hoûi: Taïi sao coù theå noùi laø coù söï vieäc vò lai? Ñaùp: Nhö ñang laø hieän taïi maø noùi cuõng khoâng coù gì sai. Hoûi: Taïi sao trí tuùc tuøy nieäm… quaùn saùt söï vieäc quaù khöù-vò lai? Ñaùp: Nhö ñaõ töøng tieáp nhaän-nhö ñang ñöôïc tieáp nhaän, maø quaùn saùt söï vieäc cuûa ñôøi quaù khöù-vò lai, ñieàu naøy coù gì sai laàm maø khoâng coù theå thoâng suoát? Laïi coù ngöôøi noùi: Nhö goïi caùc chöõ theo thöù töï noái tieáp

nhau daãn daét sinh ra teân goïi-caâu chöõ hieån baøy nghóa ñaõ noùi, tuy caùc chöõ aáy khoâng theå tích taäp ñöôïc, maø coù theå daãn daét sinh ra teân goïi-caâu chöõ hieån baøy veà nghóa. Nhö vaäy, phaùp cuûa ñôøi quaù khöù-vò lai tuy khoâng coù tích tuï. Maø coù theå sinh ra trí, tuøy theo söï thích hôïp cuûa noù maø bieát veà caûnh ñaõ bieát. Laïi coù ngöôøi noùi: Duøng söï vieäc hieän taïi maø quaùn xeùt quaù khöù-vò lai, gioáng nhö ngöôøi laøm duøng chuûng loaïi cuûa maø hieän roõ maø bieát tröôùc sau. Hoûi: Luùc caùc phaùp vò lai ñeán taäp hôïp ôû hieän taïi, laøm sao vaät quy tuï khoâng phaûi laø xöa khoâng coù maø nay coù? Luùc caùc phaùp hieän taïi phaân taùn veà quaù khöù laøm sao vaät quy tuï khoâng phaûi laø coù roài trôû laïi khoâng coù? Ñaùp: Taùnh nhaân-taùnh quaû cuûa caùc phaùp ba ñôøi, tuøy theo söï thích hoïp cuûa noù maø laàn löïôt an laäp, Theå thaät söï luoân luoân coù chöù khoâng taêng- khoâng giaûm, chæ döïa vaøo taùc duïng maø noùi coù-noùi khoâng; caùc söï vieäc tích tuï, döïa vaøo vaät thaät coù, taïm thôøi thi thieát laø coù, luùc coù-luùc khoâng. Nhö vaäy, toâng chæ naøy thöøa nhaän veà nghóa coù-khoâng, coù gì quaù khoù khaén maø khoâng coù theå thoâng suoát, bôûi vì phaàn vò coù-khoâng laø ñieàu ñaõ ñöôïc coâng nhaän.

*Nguồn: Giảng Sư (giangsu.io.vn) — văn bản trích từ kho sách cổ và kinh điển.*